

POLICY BRIEF 02/2017

PTT:n raportissa 257 tarkastellaan asumisen tukimuotoja erityisesti vuokralla asuvien näkökulmasta. Tutkimus kokonaisuudessaan perustuu kirjallisuus- ja tilastokatsaukseen, asiantuntijahaastatteluihin ja vuokralaiskyselyyn. Kyselytutkimus suunnattiin vuokralla asuville kotitalouksille. Kyselyyn vastasi 1020 henkilöä. Nykyisen asumistukijärjestelmän merkitys on pienituloisille kotitalouksille suuri – asumistuki kattaa pienituloisilla usein jopa 50 prosenttia vuokrista ja muodostaa ison osan tuloista.

Asumistuen kriteerit nähtiin kyselyssä läpinäkyvinä – selkeät jakoperusteet takaavat sen, että tuki kohdistuu sitä tarvitseville. Tuettujen asuntojen osalta tukien läpinäkyvyys on heikompa. Kelan maksamien asumisen tukien määrä on kasvanut merkittävästi viimeisten kymmenen vuoden aikana. Tukea maksetaan paljon erityisesti työttömille ja tukea maksetaan myös pitkään.

Asumistukien merkitys erityisesti pienituloisille kotitalouksille suuri

Asukkaat pitävät kysyntätukien nykyisiä kriteerejä selkeinä

Vuokralla asuville suunnatun kyselytutkimuksen mukaan kysyntätukien määräytymisen perusteet ovat helposti ymmärrettäviä ja asumisen tukien, kuten yleisen asumistuen, hakeminen on selkeämpää kuin tuettujen asuntojen. Tuettujen asuntojen kohdalla vuokralaiset kokivat, että asukasvalinnan kriteerit eivät ole selkeitä tai läpinäkyviä. Kyselytutkimuksen perusteella kysyntätukijärjestelmä on siis vuokralla asuvien ja etenkin tukia saavien silmissä selkeämpi ja helpommin ymmärrettävämpi kokonaisuus kuin tarjontatukijärjestelmä.

Asumistuen saajista yli 65 prosenttia pitää kyselyn perusteella asumistuen hakemista helppona. Myös asumistuen määräytymisperusteet ja kotitalouden muiden tulojen ja tukien vaikutus saatavan asumistuen määrään ovat kyselyn perusteella selkeitä suurimmalle osalle tuen saajista. Vaikka tuetun vuokra-asunnon hakeminen koetaan helpoksi, asunnon saaminen koetaan erittäin vaikeaksi ja hitaaksi. Lähes 70 prosenttia vastanneista piti

tuettun asunnon saamista vaikeana ja vain alle 10 prosenttia koki sen helpoksi. Hieman yli 65 prosenttia vastaajista oli sitä mieltä, että tuettun asunnon saaminen on liian hidasta.

Kyselyyn vastanneista vain hieman yli puolet asuntoa hakeneista oli saanut sellaisen, mikä nostaa esiin tuettun asunnon saamisen vaikeuden vuokrala asuvien näkökulmasta.

Tuettujen asuntojen kysyntä voimakasta pääkaupunkiseudulla

Tuetut vuokra-asunnot ovat kyselyn perusteella kuitenkin haluttuja. Yli 60 prosenttia kaikista kyselyyn vastanneista vuokralaisista oli sitä mieltä, ettei tuettuja vuokra-asuntoja ole tarpeeksi saatavilla, ja noin 40 prosenttia vastaajista olisi kiinnostunut asumaan tuetussa vuokra-asunnossa.

Tämä näkyy myös tuetuissa asunnoissa asuvissa kotitalouksissa. Pääkaupunkiseudulla yli 40 000 euroa nettona ansaitsevia kotitalouksia asuu melko suuri osuus tuetuissa asunnoissa, noin 40

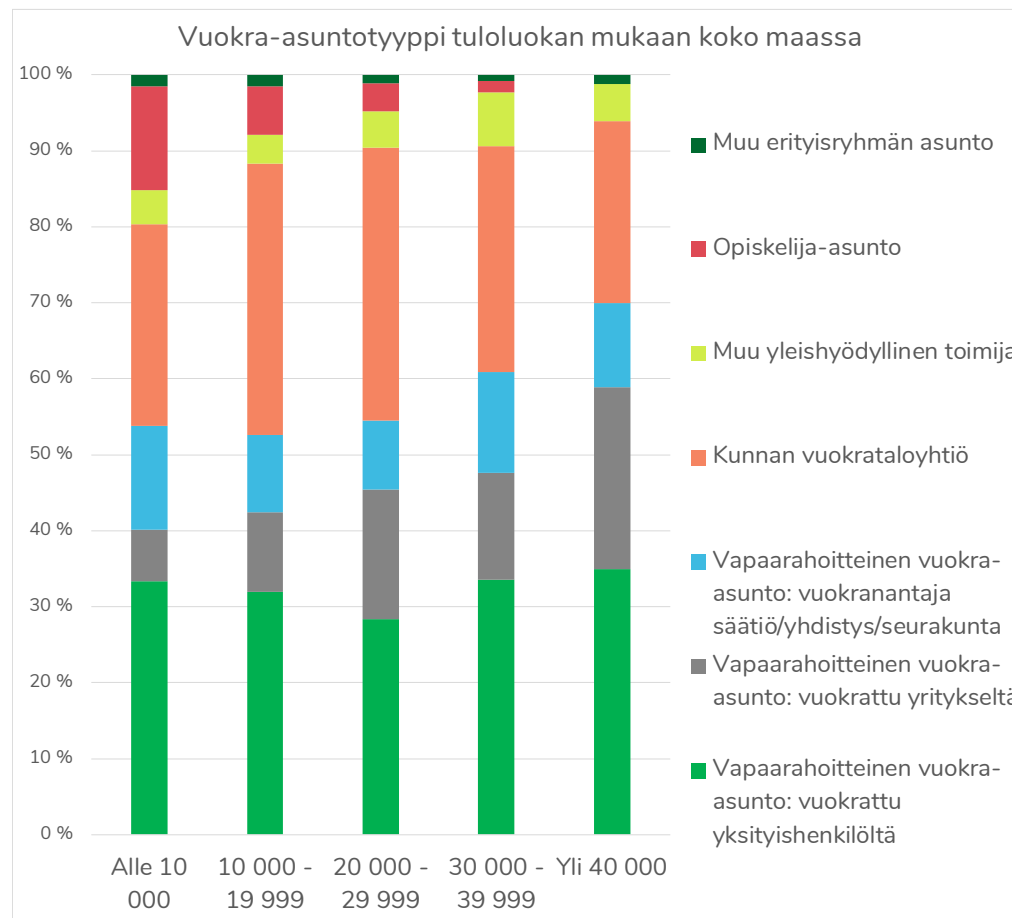
prosenttia. Tuetut asunnot on luokiteltu vastaajien oman arvion perusteella. Muun muassa kunnan vuokratyöyhtiöt on luokiteltu kokonaisuudessaan tuetuiksi asunnoiksi, vaikka esimerkiksi osa kuntien asunnoista on rajoituksista vapautuneita tai vapaarahoitteisia.

Muulla maassa suuremmissa tuloluokissa näyttäisi olevan selkeästi harvinaisempaa asua tuetussa asunnossa. Tämä voi johtua siitä, että muulla maassa edullisempia asuntoja löytyy myös muualta kuin tuetuista asunnoista. (ks kuvio ”Vuokra-asuntotyyppi tuloluokan mukaan koko maassa”)

Vaikka tarjontatuetut asunnot ovat suosittuja vuokralaisten mielestä, pitäisi tuettujen asuntojen rakentamisen riskit huomioida. Esimerkiksi tuettujen asuntojen aiheuttama syrjäyttämisaikutus voi heikentää vapaarahoitteisten vuokra-asuntojen tuotantoa. Tuetun tuotannon lisääminen ei välttämättä kasvata asuntokantaa niin paljon kuin tavoitellaan ja kokonaisuudessaan merkittävämpää olisikin tarjonnan kasvattaminen kaavoitusta ja maankäytön suunnittelua parantamalla.

Asumistuen tärkein määräytymisperuste: vuokra

Kyselyssä kysyttiin myös vuokralaisten mielipidetä siihen, minkä tekijöiden tulisi vaikuttaa saatavan asumistuen määrään. Annetuista vastausvaihtoehdoista vastaajien tuli valita heille kolme tärkeintä.

Selkeästi suurin osa vastaajista piti tärkeimpinä asumistukeen vaikuttavina tekijöinä vuokran määrää (noin 65 prosenttia) ja vuokran osuutta tuloista (noin 70 prosenttia). Enemmistö vastaajista oli sitä mieltä, että asunnon koolla ei tulisi olla vaikutusta saatavan tuen määrään. Etenkin pienituloiset painottavat vuokran määrää asumistukeen vaikuttavana tekijänä. Vuokran osuus kotitalouden

tuloista saa vahvaa kannatusta läpi koko tulojakauman. Parempituloiset taas painottavat enemmän kotitalouden kokoa määräytymisperusteena, koska ne ovat isompia ja painottavat tekijöitä, jotka maksimoisivat omaa asumistukea.

Vain neljännes vastaajista oli sitä mieltä, että suuremmissa kaupungeissa tulisi saada suurempaa

tukea. Pääkaupunkiseudulla asuvista 40 prosenttia piti tätä kolmen tärkeimmän asumistuen määrään vaikuttavan tekijän joukossa.

Mielenkiintoinen havainto oli, että kaikkien vastaajien mielestä, riippumatta siitä saatiinko tukea, hyvin samojen tekijöiden tulisi vaikuttaa saatavan asumistuen määrään. Mielipiteet asumistuen määrään vaikuttavista tekijöistä olivat lähes identtiset.

Asumistuen pitkä kesto on yleistä

Tällä hetkellä asumistukea saavista noin viidennes oli saanut tukea yli kuusi vuotta. Yhteenlaskettuna viimeisen kymmenen vuoden aikana tukea oli saanut yli kuusi vuotta neljännes kaikista vastaajista sisältäen sekä nykyiset että entiset tuensaajat. Parhaiten pitkiä tukia selittää vastaajan asema työmarkkinoilla.

Pääkaupunkiseudulla ja muualla Suomessa tuissa on jonkin verran eroja. Työttömistä yli 30 prosenttia oli muualla maassa saanut tukia yli kuusi vuotta. Pääkaupunkiseudulla osuus oli reilun viidenneksen. Pääkaupunkiseudulla hieman harvempi tukea saava työtön saa tukea pitkään verrattuna muuhun

maahan. Pitkittyneeseen asumistukeen liittyy pienet tulot, ja sitä kautta usein myös toimeentulotuen käyttö. Noin kolmannes kaikista asumistuen saajista on saanut toimeentulotukea viimeisen vuoden aikana. Yleistä asumistukea saavista vastaajista, jotka olivat saaneet myös toimeentu-

”Ikäryhmittäin vastauksissa oli selkeitä eroja. Nuoret turvautuisivat muita useammin lisätöihin. Myös erilaisissa tuloryhmissä vastaukset erosivat paljon: pienempien tulojen luokassa lisätuet nähtiin tärkeimpänä korvaavana tulonlähteenä, parempien tulojen ryhmissä lisätyöt ja muiden kulutusmenojen vähentäminen olivat suosituimpia.”

Toimeentulotuen saaminen töissä käydessä voi kertoa siitä, että palkka ei riitä pakollisten kulujen kattamiseen, jotka voivat syntyä esimerkiksi suurista asumiskuluista.

Asumistuen poistuessa muut tuet turvana

Tiedusteltaessa asumistuen saajilta, mitä he tekisivät tuen poistuessa, yli 35 prosenttia vastaajista uskoi turvautuvansa muihin tukiin. Pienemmissä tuloluokissa muihin tukiin turvautuminen oli

lotukea edellisen vuoden aikana, yli puolet käytti toimeentulotukea säännöllisesti vuokranmaksuun. Toimeentulotukea oli saatu ennen kaikkea työttömyyden aikana ja opiskellessa. Noin 15 prosenttia vastaajista kuitenkin kertoi, että he olivat saaneet tukea käydessään töissä – useimmiten osa-aikaisesti.

yleisempi vastaus kuin suuremmissa. Reilut 30 prosenttia vastaajista muuttaisi edullisempaan asuntoon ja vajaan 30 prosenttia vähentäisi kulutusmenoja. Lisätöihin turvautuisi 20 prosenttia. Vastaajat pystyivät valitsemaan useamman vaihtoehdon.

Ikäryhmittäin vastauksissa oli selkeitä eroja. Nuoret turvautuisivat muita useammin lisätöihin. Myös erilaisissa tuloryhmissä vastaukset erosivat paljon: pienempien tulojen luokassa lisätuet nähtiin tärkeimpänä korvaavana tulonlähteenä, parempien tulojen ryhmissä lisätyöt ja muiden kulutusmenojen vähentäminen olivat suosituimpia.

Tukien muutos ei vaikuttaisi asumiskulutukseen

Kyselyssä kartoitettiin tuensaajilta erikseen, miten tuen muutokset vaikuttaisivat asumiskulutukseen – asumistuen määrän noustessa vain hieman yli 10 prosenttia vastaajista hankkisi todennäköisesti isomman asunnon. Jos tulot nousisivat, hieman useampi olisi todennäköisesti tai melko todennäköisesti vaihtamassa isompaan vuokra-asuntoon.

Yli 60 prosentin mielestä tuki oli vähintään melko paljon vaikuttanut päivittäiseen kulutukseen. Tuen muutoksia ei nähty siis asumiskulutukseen vaikuttavana tekijänä, vaan muihin kulutusmahdollisuuksiin vaikuttavana.

POLICY BRIEF 02/2017

Asumistukien merkitys erityisesti pienituloisille kotitalouksille suuri

Yhteenveto

- Vuokralla asuvat näkevät pääasiassa yleisestä ja eläkkeensaajien asumistuesta muodostuvan kysyntätukijärjestelmän selkeästi hahmotettavana kokonaisuutena.
- Tuettujen asuntojen kohdalla tilanne on toinen, sillä muun muassa niiden asukasvalintajärjestelmä koetaan epäselväksi.
- Asumistukien merkitys on pienituloisille suuri. Asumistukia maksetaan pitkäaikaisesti erityisesti työttömille.
- Asumistukimenojen hillitsemiseksi asuntopoliittisten tavoitteiden olisikin liityttävä myös työttömyyden pitkittymisen katkaisemiseen ja toisaalta riittävään asuntotuotantoon tietyillä alueilla, jotta kysyntään vastaavia asuntoja olisi tarjolla.

Yhteistyökumppanit

Lähteet

Huhtala, V-V., Kekäläinen, A. ja Noro, K. (2017), Asumisen tuet vuokralaisen näkökulmasta, PTT raportteja 257, Helsinki.